

תורה אור • פרשת מקץ • מאמר 9

ביאור על הנ"ל

ביאור על האמור לעיל: "רני ושמחי בת ציון"

השירה היא עלייתה הכמהה של הנשמה מתוך ריחוק, והשמחה היא אורו של ה' הנמשך למטה באמצעות התורה והמצוות: למלאכים יש שירה בלבד, ואילו לנשמות יש גם שירה וגם שמחה; ולעתיד לבוא יהיו במלכות, "בת ציון", שירה ושמחה כאחד, מכוח המשכה מעצמותו ממש של ה'.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/9

הנקודה

השירה היא עלייתה הכמהה של הנשמה מתוך ריחוק, והשמחה היא אורו של ה' הנמשך למטה באמצעות התורה והמצוות: למלאכים יש שירה בלבד, ואילו לנשמות יש גם שירה וגם שמחה; ולעתיד לבוא יהיו במלכות, "בת ציון", שירה ושמחה כאחד, מכוח המשכה מעצמותו ממש של ה'.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את קריאתו של זכריה: "רני ושמחי בת ציון". "רני" היא הכמיהה הבוערת של האהבה הנולדת מתוך ריחוק, הגבורות דאימא; "שמחי" היא החסד המתגלה של אימא, המשכת אורו של ה'. למלאכים יש שירה בלבד: בדומה לאיש חצר המדבר על המלך רק לאחר שיצא מלפניו, הם משבחים את ה' מבחוץ, בלי לאבד את מציאותם. מקורם במלכות, שירידתה לעולמות התחתונים היא הכמיהה של "רננא ברמשא". הנשמות כוללות את כל המדרגות, ולכן יש להן גם שמחה, המשכת אור מלמעלה מחכמה באמצעות התורה והמצוות. עלייה מלמטה מגיעה רק עד מלכות, ואילו המשכה מלמעלה מביאה את עצמותו ממש של ה'. מלכות במקומה באצילות היא "ציון", חותם הכולל את כל האורות, המדרגה של קיום המצווה בפועל; כשהיא יורדת, וכיחוד בגלות, היא "בת ציון". הנביא מבטיח שלעתיד לבוא יהיו בה שירה ושמחה יחד, כשה' שוכן בתוכה ודיבורו יוצא מפי האדם כפי שיצא מפי משה. נר חנוכה, שמדליקים בחוץ, ברשות הרבים, ממשיך כבר את האור הזה מלמעלה עד למקום הנמוך ביותר.

מבנה

1	הפסוק ומושגיו	2-11
	ציון היא היסוד של מלכות; "רני" היא הכמיהה כלפי מעלה של הגבורות דאימא, ו"שמחי" הוא החסד המתגלה של אימא; למלאכים יש שירה בלבד, שאינה מבטלת את הכלי שלהם.	
2	שירת המלאכים	5-31
	בדומה לאיש חצר המדבר רק לאחר שיצא מלפני המלך, המלאכים שרים על גדולת ה' מבחוץ; אהבתם נולדת מתוך ריחוק, שכן הם משיגים את ה' רק כפי שהוא מתלבש במלכות.	
3	השירה בלילה ושמחת הנשמות	61
	מלכות בעולמות התחתונים שרה את כמיהת הלילה, ורק שירה זו משותפת למלאכים; הנשמות, הכוללות את כל המדרגות, ממשיכות גם את אורו של ה' למטה באמצעות התורה והמצוות, והמשכה מלמעלה מגיעה למעלה הרבה יותר מכל עלייה.	
4	ציון ובת ציון	8-71
	מלכות באצילות היא ציון, חותם כל האורות, המדרגה של קיום המצווה בפועל; כשהיא יורדת לעולמות התחתונים ולגלות, היא בת ציון.	
5	הגלות, בית המקדש והבטחת הנביא	91
	בתקופת בית המקדש הקרבנות ביררו את הדברים; הנביא מבטיח שירה ושמחה יחד, שכן ה' יכול להמשיך למטה גם בלי אתערותא דלתא, אף שכעת המשכה כזאת מגיעה רק לחיצוניות.	

לעתיד לבוא ישכון ה' בפנים כדיבור, כפי שהשכינה דיברה מגרונה של משה וכפי שיהודי אומר את דברי ה' בקריאת שמע; הדבר נובע מעצמותו ממש של ה' ומתגלה באמצעות המשיח.

כיוון שהעליון עצמו מכונן את ציון, גם ה"בת" המקבלת תהיה בעלת שירה ושמחה כאחד; נר חנוכה, שמדליקים בחוץ, ממשיך אור מלמעלה אפילו למקום הנמוך ביותר.

שירה (רינה) רנה

עלייה כמהה של אהבה הנולדת מתוך ריחוק, הגבורות דאימא; היא מוציאה את המשורר מעצמו ומכוונת אותו אל ה', אך עלייה מלמטה מגיעה רק עד מלכות.

שמחה שמחה

החסדים דאימא: המשכת אורו של ה' מלמעלה למטה באמצעות התורה והמצוות, השייכת לנשמות ולא למלאכים.

ציון וכת ציון ציון / בת ציון

מלכות במקומה באצילות, המקבלת וחתומה בכל האורות, היא "ציון"; מלכות היורדת לעולמות התחתונים, ובייחוד בגלות, היא "בת ציון".

רננא ברמשא רננא ברמשא

שירתה של מלכות, מידת הלילה, כשהיא רחוקה ממקורה וכמהה לעלות; זו גם שירת המלאכים, שכן מקורם במלכות.

אתערותא דלעילא אתערותא דלעילא

המשכה שה' יוזם בלי אתערותא דלתתא שקדמה לה; לעתיד לבוא היא תבוא מעצמותו ממש ותאחד שירה ושמחה, כפי שנר חנוכה ממשיך אור אפילו לרשות הרבים.

קטע 1 • 11-2

הפסוק ומושגיו

1 ביאור על הנ"ל

ביאור על הנ"ל

כותרת זו מציגה ביאור נוסף למאמר הקודם, שביאר את הפסוק "רני ושמחי בת ציון". בהמשך חוזרים לפסוק הזה, מילה אחר מילה ובמקומות רבה יותר.

2 ביאור ענין רני ושמחי^{1,2} בת ציון. הנה ציון לשון זכר ולי נקבה³ שהוא בחינת דכר ונוקבא

ביאור העניין של "רני ושמחי בת ציון". הנה, "ציון" היא מילה בעלת צורה זכרית וגם צורה נקבית, והיא מבטאת את בחינת הזכר והנקבה,

הפסוק הוא קריאתו של זכריה: "רני ושמחי בת ציון, כי הנני בא ושכנתי בתוכך". אדמו"ר הזקן מציין תחילה שהמילה "ציון" נושאת משמעות זכרית וגם משמעות נקבית, ולכן היא מייצגת בחינה שבה הזכר והנקבה מתחברים.

דהיינו יסוד דנוק⁴ (וירושלים הוא מלי שבמלי היא בחי חותם כוי ובת ציון היינו כשירודת לבי"ע לברר כוי. ורני היינו שימושך בחי גבורות דאימא שהן בחינת רשפי אש⁵ והסתלקות מחמת התבוננו בא"ס כוי.

כלומר, יסוד של נוקבא. (וירושלים היא מלכות שבמלכות, בחינת חותם וכו'; ו"בת ציון" היא כאשר [מלכות] יורדת לעולמות בריאה, "צירה ועשיה כדי לברר כוי. ו"רני" פירושו שתימשך בחינת הגבורות של אמא, שהן בחינת רשפי אש והסתלקות מתוך התבוננות באין סוף וכו'.

בקבלה, יסוד הוא ערוץ ההשפעה ה"זכרי", ונוקבא (מלכות) היא המקבלת ה"נקבית"; ציון היא היסוד שבתוך מלכות, ולכן יש בה את שתי הבחינות. הסוגריים מבארים את מילות הפסוק: ירושלים היא מלכות שבמלכות, הנמשלת לחותם; "בת ציון" היא מלכות כשהיא יורדת לעולמות התחתונים כדי לברר אותם; ו"רני" היא כמיהה בוערת שמקורה בבינה ("הגבורות של אמא"), המעלה את הנשמה ומוציאה אותה מעצמה כשהיא מתבוננת באין-סופיות של ה'.

ושמחי חסדים דאימא שהיא בחי שמחה וגילוי אם הבנים שמחה⁶ כוי. וביאור ענין זה יובן בהקדים לבאר ההפרש שבין מלאכים לנשמות.

ו"שמחי" הן החסדים של אמא, שהיא בחינת שמחה וגילוי: "אם הבנים שמחה" וכו'. ביאור ענין זה יובן בהקדמת הסבר ההבדל בין מלאכים לנשמות.

"שמחי" היא התנועה ההפוכה: החסדים של אמא (בינה; "אמא" פירושה אם), חסד המביא שמחה וגילוי גלוי, כמו בפסוק "אם הבנים שמחה". כדי להסביר מדוע נחוצות גם רינה וגם שמחה, אדמו"ר הזקן מקדים ומבחין בין מלאכים לנשמות.

הנה המלאכים אין להם רק בחי' רינה ולא שמחה שהרי אין להם עבודת ההמשכה מלמעלה למטה ע"י תומ"צ כו') הוא בחי' גבורות והסתלקות כל בעלי השיר יוצאין בשיר^{8,7} כו' יוצאין מן הכלי.⁹

הנה, למלאכים יש רק בחינת רינה ולא שמחה, שהרי אין להם עבודה של המשכה מלמעלה למטה באמצעות תורה ומצוות וכו'). זו בחינת גבורות והסתלקות: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר" וכו'; הם יוצאים מן הכלי.

למלאכים יש רק "רינה" — כמיהה כלפי מעלה — ולא "שמחה", מפני שאין ביכולתם להמשיך את אור ה' למטה, אל תוך העולם, באמצעות תורה ומצוות; זו עבודתן של הנשמות בגופים. הרינה שייכת לגבורה ולהסתלקות: את דברי המשנה על בעלי חיים היוצאים בענקיהם ("שיר") דורשים כאן כך: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר", כלומר, השיר מוציא את האדם מכליו ומעבר לגבולותיו.

אך המלאכים אין להם בטול כלי שהגוף על עמדו עומד אלא שמתפעל כו'. וזו היא בחי' רנה שהיא בחי' חיצונית שהרנה הוא ספור שבחו של מקום.

אך אצל המלאכים אין ביטול של הכלי: הגוף עומד במקומו, אלא שהוא מתפעל וכו'. וזו בחינת רינה, שהיא בחינת חיצונית, שכן הרינה היא סיפור שבחו של מקום.

אולם ה"יצירה" של מלאך אינה שלמה: ה"גוף" שלו, כלומר מציאותו המוגדרת, נשאר במקומו, והוא רק מתפעל מן הרגש. לכן הרינה היא בחינת חיצונית: היא סיפור שבחו של ה', והמשבח עושה זאת בעודו נשאר כפי שהוא.

קטע 2 • 31-5

שירת המלאכים

3 ועד"מ מי שעומד לפני המלך מה לו להגיד ולספר רק כשיצא לחוץ ידבר¹⁰ כדי להלהיב ולהלהיט כו'

דרך משל: אדם העומד לפני המלך, מה יש לו לומר ולספר? רק כשיצא החוצה ידבר, כדי לעורר ולהלהיב וכו'.

המשל הוא על אדם העומד לפני המלך: הוא שותק מתוך יראה ואין לו מה לומר; רק לאחר שהוא יוצא מנוכחות המלך הוא מדבר על גדולתו, כדי לעורר התלהבות. כך גם שירת המלאכים היא דיבור של העומדים "בחוץ".

ויציאתם בשיר ותענוג שמתענגין במה שמרבין לספר בגדולת א"ס ב"ה ויוצאים ממקומם מעולם לעולם ומהיכל להיכל ומתכללין בהיכלות כו' ומרנני בניגונים

ויציאתם היא בשירה ובענוג, שכן הם מתענגים כשהם מרבים לספר בגדולתו של אין סוף, ברוך הוא; והם יוצאים ממקומם, מעולם לעולם ומהיכל להיכל, ונכללים בהיכלות וכו', ומשוררים בניגונים.

"ויציאתם" של המלאכים מתבטאת בשירה: הם מתענגים בסיפור גדולתו האינסופית של ה', ומתוך הענוג הזה עולים מעולם לעולם ומהיכל להיכל, ונכללים ב"היכלות" העליונים. שבחם נאמר בניגונים.

כי הניגון הוא ענין התפעלות הלב שהוא רק המשכת קול בלא דבור שהקול הוא שיוצא מן הלב בלבד קודם שמתחלק בדבור הפה ויש כמה

כי הניגון הוא עניין של התפעלות הלב: זוהי המשכת קול בלבד, בלי דיבור, שהרי הקול יוצא מן הלב בלבד, קודם שהוא מתחלק בדיבור הפה. ויש כמה

ניגון הוא רגש הלב המתבטא בצליל בלבד, לפני שהוא מתגבש למילים: הקול בא היישר מן הלב, ואילו הדיבור מחלק אותו למילים מובחנות. לכן המלאכים, ששירתם היא התפרצות של רגש, משוררים בניגונים.

מיני נגון הכל לפי האהבה יש אהבה בתענוגים¹¹ ויש אהבה במרירות (שמתמרמר על ריחוקו מחמת האהבה הגדולה) ויש אשר נגעה עד הנפש כו' וכיוצא בזה.

סוגי נגון, הכול לפי האהבה: יש אהבה בתענוגים, ויש אהבה במרירות — כשהאדם מתמרמר על ריחוקו מה' דווקא בגלל אהבתו הגדולה; ויש [אהבה] שהגיעה עד הנפש וכו', וכיוצא בזה.

הניגונים שונים זה מזה מפני שהאהבות שונות: יש אהבה שיש בה תענוגים, יש אהבה מרירה, הכואבת על הריחוק מה' דווקא משום שהיא גדולה כל כך, ויש אהבה המגיעה עד עצם הנפש.

ודרך כלל היא בחי' אהבה שהאהב' כוללת כל הבחי' יומם דאזיל עם כולהו יומין^{12, 13, 14, 15, 16, 17} ענא דאהרן^{18, 19} כו'.

ובכללות, זוהי בחינת האהבה, שכן האהבה כוללת את כל הבחינות: "יומם", ההולך עם כל הימים; "ענן אהרן" וכו'.

בכללות, כל הניגונים הללו הם עניין של אהבה, מפני שהאהבה כוללת את שאר המדות. בקבלה נקראת חסד "יומם", כלומר "ביום", היום ההולך עם כל הימים, משום שהוא נמשך בכל המדות הבאות אחריו; הזוהר מכנה אותה בחינה גם "ענן אהרן".

וכמו שלא היה רק ענן א' בזכות אהרן²⁰ ואעפ"כ הם ז' ימי סכות ז' מקיפים שמתחלקים חסד שבחסד גבורה שבחסד כו'.

וכמו שהיה רק ענן אחד בזכות אהרן, ואף על פי כן הם שבעת ימי סכות — שבעה מקיפים, המתחלקים לחסד שבחסד, גבורה שבחסד וכו'.

חז"ל מלמדים שענני הכבוד באו בזכות אהרן; אף שהיה ענן אחד, הוא כלל שבעה, כנגד שבעת ימי סכות ושבעה מקיפים. בדומה לכך, מדת האהבה האחת מתחלקת לשבע: חסד שבחסד, גבורה שבחסד וכן הלאה.

4 והנה רנה זו היא בחיי גבורות דאימא שהיא האהבה מחמת ריחוק כי לפי הריחוק כך תגדל האהבה וההמשכה ממטה למעלה ביתר שאת להיות נכספה וגם כלתה נפשי²¹ לחצרות כו'. ונפשי אויתך בלילה.²²

והנה, שירה זו היא בחינת הגבורות של אמא, כלומר אהבה הנובעת מריחוק: ככל שהריחוק גדול יותר, כך גדלות האהבה וההמשכה מלמטה למעלה ביתר שאת, עד ש"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות..." , ו"נפשי אויתך בלילה".

"השירה" שבפסוק היא הגבורות של אמא: אהבה הנולדת מתוך ריחוק, ומתחזקת ככל שמרגישים רחוקים יותר מה'; היא עולה מלמטה למעלה בעוצמה רבה יותר. דברי המשורר "נכספה וגם כלתה נפשי" ודברי ישעיהו "נפשי אויתך בלילה" מבטאים את הכמיהה הזאת.

בלילה דוקא שלא שייך להיות מתאוה אא"כ חסר לנפשו הדבר ההוא שמתאוה אליו והשגת ריחוק זה הוא מ"ש וצדקתך ירננו²³ וזכר רב טובך יביעו. כי זכר והארה מרב טובך כו'.

"בלילה" דווקא, שכן אי אפשר להתאוות לדבר אלא אם כן חסר לנפש הדבר שהיא מתאוה אליו. והשגת הריחוק הזאת היא מה שנאמר: "וצדקתך ירננו", ו"זכר רב טובך יביעו"; שהרי זהו זיכרון והארה מרוב טובך וכו'.

אפשר לכמוה רק לדבר שחסר לנו, ולכן הכמיהה שייכת ל"לילה", זמן של היעדר. ההכרה בריחוק הזה מתבטאת בפסוקים על מי ש"זכר רב טובך יביעו" ו"וצדקתך ירננו": יש להם רק "זיכרון", מעין הארה, מטובו של ה', והחיסרון הזה הוא שמעורר אותם לשיר.

5 וכמה צמצומים עד שנמשך בבחי' צדק מלכותא קדישא. ואי לזאת נכספה וגם כלתה נפשמ ובטלה לאוא"ס השוכן ומתלבש בבחינת מלי' כי אליו ולא למדותיו.

ו[יש] צמצומים רבים עד שהאור נמשך בבחינת צדק, מלכות הקדושה. לכן נפשמ נכספת ואף כלתה, ומתבטלת לאור אין סוף השוכן ומתלבש בבחינת מלכות; כי [היא פונה] אליו ולא למדותיו.

אורו של ה' מגיע אל צדק — כינוי למלכות — רק לאחר צמצומים רבים, ולכן מי שמקבלים אותו שם חשים עד כמה הם רחוקים ממקורו. משום כך נפשמ נכספת ומתבטלת כלפי אור אין סוף הגנוז במלכות; הם משתוקקים לה' עצמו, ולא למדותיו.

רק שאין השגתם באור א"ס אלא במה שנתלבש בבחי' מלי' להיות מלך שמו נק' עליהם שזהו חיותם וקיומם כו'.

אלא שהשגתם באור אין סוף היא רק במה שמתלבש בבחינת מלכות: להיות מלך, ושמו נקרא עליהם; זהו מקור חיותם וקיומם וכו'.

עם זאת, השגתם באור אין סוף מוגבלת למה שמתלבש במלכות, מלכותו של ה': הוא נעשה מלכם, ומעניק להם חיות וקיום. הם מכירים אותו רק כמלך עליהם.

קטע 3 • 61

השירה בלילה ושמחת הנשמות

6 ובוזה יובן ענין רננא ברמשא מדת לילה²⁴ שהמלי כשירודת לביי"ע ובוקעת המסך כו' הנה מחמת ריחוקה כתיב אלקים אל דמי לך²⁵ אל תחרש ואל תשקוט²⁶ כו'.

בכך יובן עניין "שירה בערב" (רננא ברמשא), בחינת הלילה: כאשר מלכות יורדת לעולמות בריאה, יצירה ועשיה ובוקעת את המסך וכו', הרי שמחמת ריחוקה נאמר: "אלקים, אל תדום; אל תחרש ואל תשקוט..."

כעת מסביר אדמו"ר הזקן את עניין "שירה בערב", כאשר הלילה הוא בחינת מלכות. כאשר מלכות יורדת לעולמות התחתונים ועוברת דרך ה"מסך" המפריד בין אצילות לעולמות אלה, היא רחוקה ממקורה, וזעקתה היא הפסוק "אלקים, אל תדום" — זעקה שאינה נחה.

ואזי היא בבחי' רינה וזמרה. וכמ"ש נתן זמירות בלילה.²⁷ וזמרה זו היא התשוקה להתכלל למעלה מתרפקת על דודה²⁸ כו'.

אז היא בבחינת שירה וזמרה, ככתוב: "נותן זמירות בלילה". זמרה זו היא הכמיהה להיכלל למעלה, "מתרפקת על דודה..."

במצב זה מלכות שרה, ככתוב: "נותן זמירות בלילה". זמרתה היא הכמיהה לעלות ולהיכלל למעלה, כמו הכלה בשיר השירים, "מתרפקת על דודה".

ולכן עבודת המלאכים²⁹ ג"כ ברינה שהרי נמשכים מבחי' מלי ומלי דבריא הוא מקור וחיות המלאכים דבריא. ומלי דיצירה³⁰ וכו'.

לכן גם עבודת המלאכים היא בשירה, שכן הם נמשכים מבחינת מלכות: מלכות דבריא הוא המקור והחיות של מלאכי בריאה, ומלכות דיצירה היא המקור והחיות של מלאכי יצירה, וכן הלאה.

גם עבודת המלאכים היא שירה, משום שהם נמשכים ממלכות: מלכות של כל עולם היא המקור והחיות של מלאכי אותו עולם. מאחר ששורשם הוא "הלילה" של מלכות, עבודתם היא שירת הכמיהה של הלילה.

אך המלאכים אין להם אלא בחי' רינה בלבד לפי שאין מקורם אלא בחי' מלי בלבד. משא"כ נש"י הם כלולים מכל הפרצופים (נעשה אדם בצלמנו)³¹ או"א זו"נ.³²

אבל למלאכים יש רק בחינת שירה, משום שמקורם הוא בחינת מלכות בלבד. לא כך נשמות ישראל: הן כלולות מכל הפרצופים, כמרומז ב"נעשה אדם בצלמנו" — אבא ואמא, ז"א ונוקבא.

למלאכים יש רק שירה, משום שמקורם במלכות בלבד. לעומת זאת, הנשמות כלולות מכל הפרצופים של אצילות, כמרומז ב"נעשה אדם בצלמנו": אבא ואמא, ז"א ונוקבא.

ולכן יש להם ג"כ בחי' שמחה היא בחי' המשכה מלמעלה למטה בתומ"צ רמ"ח איברין דמלכא ט"ס דז"א

לכן יש להן גם בחינת שמחה, שהיא בחינת המשכה מלמעלה למטה באמצעות תורה ומצוות: "רמ"ח איברין דמלכא", תשע הספירות של ז"א.

מכיוון שהנשמות כלולות מהמדרגות העליונות, יש להן גם "שמחה" — המשכת אורו של ה' למטה, לעולם, באמצעות תורה ומצוות. רמ"ח מצוות עשה נקראות "רמ"ח איברין דמלכא", והן מקבילות לתשע הספירות של ז"א.

כי טפ"ט הם פ"א וג"פ פ"א שבכל ספ"י יש ג' כלים פנימי חיצון תיכון הם רמ"ג וה"ח (דאימא) המגדילים הם רמ"ח.

שכן ט' פעמים ט' הן פ"א; ושלוש פעמים פ"א, משום שבכל ספירה יש שלושה כלים — פנימי, חיצון ותיכון — הן רמ"ג; ועם ה' החסדים של אמא, המביאים לידי הגדלה, הם רמ"ח.

כך מגיעים למספר: בכל אחת מתשע הספירות של ז"א כלולות כל תשע הספירות, ובסך הכול פ"א. בכל אחת מהן יש שלושה כלים — פנימי, חיצון ותיכון — ובסך הכול רמ"ג. חמשת החסדים שאמא מעניקה לז"א לשם הגדלתו משלימים את המספר לרמ"ח.

והמשכה זו בז"א אורייתא מחכמה נפקת ושרשה למעלה מן החכמה תר"ך עמודי אור שבכתר היא גלגלתא ומו"ס דא"א.

המשכה זו היא בז"א: "אורייתא מחכמה נפקת", ושרשה למעלה מחכמה — תר"ך עמודי אור שבכתר, שהם גלגלתא ומוחא סתימאה של אריך אנפין.

התורה והמצוות נמשכות בז"א, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת", אך שורשן גבוה עוד יותר, בכתר, שלמעלה מהמוחין. שם הן נקראות "תר"ך עמודי אור" — תרי"ג המצוות ושבע המצוות מדרבנן — והן מזוהות עם ה"גלגלתא" וה"מוחא סתימאה" של אריך אנפין, הפרצוף החיצוני של כתר.

וכל האורות נמשכין בז"א כל ארחות³³ הוי"ה כו'. פ"י ארחות להיות הוי"ה כו' הם בחי' תרי"ג ארחין מחיורתי כו'.

וכל האורות נמשכים בז"א, ככתוב: "כל ארחות הוי"ה...". כלומר, "ארחות" שבהן נמשך הוי"ה וכו'; אלו הן בחינת תרי"ג ארחין מחיורתי וכו'.

כל האורות האלה נמשכים בז"א, ככתוב: "כל ארחות הוי"ה...". ה"ארחות" הן תרי"ג הארחות הנמשכות מן ה"מחיורתי" — דימוי קבלי לאור חסר צבע של המדרגה העליונה ביותר; באמצעותן נמשך שם הוי"ה למטה.

ונשיי הם המקבלים כל האורות הנמשכי בז"א מלמעלה מעלה מכל הבחי לפי שהם כלולים מהכל כו' כנ"ל. וזהו עבדו את ³⁴ ה' בשמחה להיות נמשך הוי"ה מלמעלה מ"ט.

ונשמות ישראל הן המקבלות את כל האורות הנמשכים בז"א מן הרמות ביותר שבכל הבחינות, משום שהן כלולות מכולן וכו', כפי שהוסבר לעיל. זהו [פירוש] "עבדו את הוי" בשמחה": שהוי" ימשך מלמעלה למטה.

נשמות ישראל מקבלות את כל האורות הנמשכים בז"א, אפילו מן הרמות הגבוהות ביותר, מפני שהן כוללות כל בחינה. זהו פירוש הפסוק "עבדו את הוי" בשמחה": באמצעות עבודתן נמשך שם הוי" מלמעלה למטה, והמשכה זו היא שמחה.

אך מ"מ באו לפניו ברננה. שא"א לבא אל המלך דהיינו להתכלל ממטלמ"ע אלא בבחי' רננה ברמשא ³⁵ מדת לילה.

אך בכל זאת, "בואו לפניו ברננה": אי אפשר לבוא אל המלך, כלומר להיכלל בו מלמטה למעלה, אלא באמצעות בחינת הרינה, "רינה בערב", מידת הלילה.

ובכל זאת, הפסוק ממשיך: "בואו לפניו ברננה". לבוא אל המלך, לעלות מלמטה ולהיכלל בו, אפשר רק באמצעות רינה, הכיסופים של "הלילה". השמחה ממשיכה את ה' למטה; הרינה מעלה את הנשמה למעלה.

וצדקתך ירננו ³⁶ בחי' צדק בלבד (שאינ העלאת מ"ן של התחתונים מגיע רק עד המל') ³⁷ אבל המשכה מלמעלה מ"ט (הוא עדי"מ שיבא המלך לכאן)

"וצדקתך ירננו" — בחינת צדק בלבד, שכן העלאת מ"ן של התחתונים מגיעה רק עד המלכות. אבל המשכה מלמעלה למטה — דומה, למשל, לבואו של המלך לכאן.

"וצדקתך ירננו" מלמד שהרינה מגיעה רק עד צדק, מלכות, מפני שהעלאת מ"ן — ההתעוררות העולה מן התחתונים — מגיעה רק עד המלכות. לעומת זאת, המשכה מלמעלה למטה דומה לכך שהמלך עצמו בא אל נתיניו.

הנה מאליו וממילא נמשך אור א"ס שלמעלה מעלה והיו הדברים האלה אשר אנכי ³⁸ מי שאנכי ³⁹ מצוך כו': ⁴⁰

אזי אור אין סוף, הנעלה לאין ערוך, נמשך מאליו וממילא: "והיו הדברים האלה אשר אנכי" — מי שאנכי — "מצוך" וכו'.

כאשר ה' ממשיך מלמעלה למטה, אור אין סוף שמן הרמות הגבוהות ביותר נמשך מאליו, מעבר לכל מה שהעלייה יכולה להגיע אליו. אדמו"ר הזקן רומז לכך בפסוק "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך": "אנכי" הוא עצמותו של ה', "מי שאנכי", הנמשכת באמצעות המצוות.

קטע 4 • ו' 8-7

ציון ובת ציון

7 ועתה נבא לביאור וטעם הפסוק הנה כשהמלי במקומה⁴¹ באצ"י היא נק' ציון. כי ציון מלי סימן וחותרם לפי שאז היא מקבלת כל האורות שלמעלי ממש הנמשכים בז"א בבחי' יסוד דילה נקודת ציון כו'.

כעת נעבור להסבר הפסוק ולטעמו. כאשר מלכות נמצאת במקומה באצילות, היא נקראת "ציון", משום ש"ציון" קשורה למילה המציינת סימן וחותרם. זאת מפני שאז היא מקבלת את כל האורות שמעליה ממש, הנמשכים בז"א בבחינת יסוד שלה, הנקודה הנקראת "ציון", וכו'.

כעת אדמו"ר חזקן חוזר אל הפסוק עצמו. כאשר מלכות נמצאת במקומה באצילות, היא נקראת "ציון" — מילה שמשמעותה סימן או חותרם. שם היא מקבלת ביסוד שלה, "נקודת ציון", את כל האורות שמקורם למעלה ממש ונמשכים בז"א, ונושאת את רישומם כפי שחותרם נושא את הרושם שהוטבע בו.

דהיינו בחי' תומ"צ. כי עיקר בחי' מצוה הוא במלי שהרי על ידה בא לידי גילוי בפו"מ כו' שביאור המצוה איך ומה היא הוא בז"א וקיום המצוה היא במלי'.

כלומר, בחינת תורה ומצוות. עיקר עניינה של מצווה הוא במלכות, שכן באמצעותה היא באה לידי גילוי בפועל ממש וכו'. הסבר המצווה — מה היא וכיצד מקיימים אותה — שייך לז"א, ואילו קיום המצווה שייך למלכות.

מה שמלכות מקבלת הוא תורה ומצוות. הסבר המצווה — מה היא וכיצד מקיימים אותה — שייך לז"א, ואילו ביצועה בפועל שייך למלכות, הבחינה שדרכה הדברים באים לידי קיום מוחשי.

8 וכגון ענין קדש לי כל בכור⁴² שהביאור הוא ענין התלבשות חכמה כו'. והקיום בפו"מ הוא ע"י קלף הגשמי והנחה על היד והראש כו'.

לדוגמה, עניינו של "קדש לי כל בכור": הביאור לכך הוא עניין התלבשות החכמה וכו', ואילו קיומו בפועל ממש נעשה באמצעות הקלף הגשמי והנחת התפילין על היד ועל הראש וכו'.

דוגמה לכך היא "קדש לי כל בכור", הפתיחה של אחת הפרשיות הכתובות בתפילין. משמעותה הפנימית נוגעת להתלבשות החכמה, ואילו קיומה בפועל הוא בקלף הגשמי המונח על היד ועל הראש.

ולכן הוא בחי' ציון וחותרם שנחקקים בה כל האורות עליונים בחי' חכמה שבקדש לי כל בכור כו' נמשך ע"י הקיום בפו"מ.

לכן היא בחינת "ציון" וחותרם, שבה נחקקים כל האורות העליונים: בחינת החכמה שב"קדש לי כל בכור" וכו' נמשכת באמצעות הקיום בפועל ממש.

מכיוון שהאור העליון של החכמה שבפרשה זו יורד רק באמצעות המעשה הגשמי, מלכות, בחינת העשייה בפועל, נקראת "ציון" ו"חותרם". כל האורות העליונים נחקקים בה, כפי שרושם נחקק בחותרם.

וזהו ענין מצות צריכות כוונה שהמצוה היא הקיום בפו"מ והכוונה הוא בחי' האורות העליונים הנמשכין כו' (וכשמקבלת כל האורות אזי היא בבחי' שמחה)⁴³

וזהו ענין "מצוות צריכות כוונה": המצווה היא הקיום בפועל ממש, והכוונה היא בחינת האורות העליונים הנמשכים וכו'. (וכשהיא מקבלת את כל האורות, היא שרויה בשמחה.)

כך מתבאר העיקרון ש"מצוות צריכות כוונה": המצווה עצמה היא המעשה הגשמי, השייך למלכות, והכוונה היא האורות העליונים הנמשכים לתוכה. ההערה שבסוגריים מוסיפה שכאשר מלכות מקבלת את כל האורות האלה, היא שרויה בשמחה.

אך כשירדת לביי"ע (שהוא בבחי' רנה וזמירות בלילה רננא ברמשא כנ"ל) אזי נקי' בת ציון שאז היא יורדת ובוקעת המסך להתלבש בעי' שרים כדי להכניעם כענין ומלכותו בכל משלה.⁴⁴

אך כאשר היא יורדת לעולמות בריאה, יצירה ועשיה (שהם בבחינת רינה וזמירות בלילה, "רננא ברמשא", כנ"ל), היא נקראת "בת ציון". אז היא יורדת ובוקעת את המסך כדי להתלבש בשבעים השרים ולהכניעם, כענין "ומלכותו בכל משלה".

כאשר מלכות יורדת לעולמות התחתונים, היא נקראת "בת ציון", והיא מצויה אז במצב של "רננה בערב". היא עוברת דרך המסך ומתלבשת ב"שבעים השרים" — הכוחות הרוחניים שעל פי מסורת הקבלה ממונים על שבעים האומות — כדי להכניעם, כך שמלכות ה' "שולטת בכל".

והנה עיקר ירידתה הוא בזמן הגלות גלו לאדום שכינה עמהם^{45, 46} שאז הוא בבחי' דבור הנפרד מהקול. והנה עיקר ירידתה הוא בזמן הגלות: "גלו לאדום, שכינה עמהם", שאז היא בבחינת דיבור הנפרד מן הקול.

עיקר ירידתה הוא בגלות, כדברי חז"ל: כאשר ישראל גלו לאדום, השכינה הלכה עמם. אז מלכות, "דיבורו" של ה', נפרדת מן ה"קול" — ז"א — שממנו היא נמשכת.

קטע 5 • 91

הגלות, בית המקדש והבטחת הנביא

9 ועיי"כ נפשי אויתיך בלילה⁴⁷ בגלות ומתרפקת על דודה⁴⁸ כו'. אבל בזמן בהמ"ק ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא.⁴⁹

ועל ידי כך: "נפשי אויתיך בלילה", בזמן הגלות, ו"מתרפקת על דודה". אבל בזמן בית המקדש "ותרב חכמת שלמה", כאשר "קיימא סיהרא באשלמותא" — הלבנה עמדה בשלמותה.

בזמן הגלות מלכות מתגעגעת מרחוק: "נפשי אויתיך בלילה", והיא נשענת על דודה. אבל בזמן בית המקדש, כאשר "ותרב חכמת שלמה", אומר הוזהר ש"קיימא סיהרא באשלמותא" — הלבנה עמדה בשלמותה: מלכות, שנמשלה ללבנה, הייתה שלמה.

לא היתה המלכות יורדת בעצמה לבי"ע לברר כו' רק הבירורין נעשו ע"י ישראל בקרבנות שהיה העשן כו'. והקרבנות היו אשה ריח ניחוח⁵⁰ כו' ונעשה ייחוד עליון באצילות.

מלכות לא הייתה יורדת בעצמה לעולמות בריאה, יצירה ועשיה כדי לבררם, אלא הבירורים נעשו על ידי ישראל באמצעות הקרבנות, שבהם היה עשן וכו'. והקרבנות היו "אשה ריח ניחוח" וכו', ועל ידם נעשה ייחוד עליון באצילות.

אז מלכות לא הייתה צריכה לרדת בעצמה לעולמות התחתונים כדי לברר אותם; ישראל עשו את הבירור באמצעות הקרבנות, שעשנם עלה למעלה. הקרבנות, "אשה ריח ניחוח", הביאו לייחוד עליון באצילות.

וממילא היו מוכנעים וכפופים להקדושה כו'. ותמיד היו מיחדים השכינה למעלה כו'. ולכן לא נק' בת ציון אלא בזמן הגלות.

וממילא היו כוחות שמחוץ לקדושה נכנעים וכפופים לקדושה וכו'. והיו מייחדים תמיד את השכינה למעלה וכו'. לכן היא נקראת "בת ציון" רק בזמן הגלות.

כתוצאה מכך, כוחות שמחוץ לקדושה היו נכנעים וכפופים לה בלי צורך במאמץ נוסף, וישראל היו מייחדים תמיד את השכינה עם מקורה שלמעלה. לכן מלכות נקראת "בת ציון" רק בזמן הגלות.

וע"כ בא הנביא לנחם שאעפ"כ לע"ל תה"י רני ושמחי⁵¹ (ולא עוד אלא שתתעלה בעילוי רב עד שתהיה כב' הבחינות יחד).⁵²

ולכן בא הנביא לנחם: שאף על פי כן, לעתיד לבוא יהיה "רני ושמחי" — ולא זו בלבד, אלא שהיא תתעלה למדרגה גבוהה מאוד, עד שתהיה בשתי הבחינות יחד.

לכן הנביא מנחם: אף על פי כן, לעתיד לבוא יהיו גם "רני" וגם "שמחי". הדברים שבסוגריים מוסיפים שמלכות תתעלה כל כך, עד שיהיו בה שתיהן יחד: עלייה והמשכה.

והענין כי הנה יש אתעדל"ע גם בלא אתעדל"ת. למעני למעני אעשה⁵³ שהרי אתעדל"ת הוא בפסוד"ז וק"ש כו' ויש המשכת המצות קודם לכן כמו טלית כו'.

והענין הוא שאכן יש אתערותא דלעילא גם בלי אתערותא דלתתא: "למעני למעני אעשה". שהרי אתערותא דלתתא היא בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע וכו', ויש המשכה של המצוות עוד קודם לכן, כגון טלית וכו'.

היסוד הוא שהי יכול לעורר את עצמו מלמעלה גם בלי אתערותא דלתתא: "למעני למעני אעשה". גם כיום, המשכת המצוות, כגון התעטפות בטלית, קודמת לאתערותא דלתתא שבתפילה — בפסוקי דזמרה ובקריאת שמע.

רק שההפרש הוא שאינו יורד ונמשך מלמעלה אלא בבחי' חיצוניות. אבל בבחי' פנימיות באו לפניו.⁵⁴ לפניו היינו פנימית ברננה דייקא.

אלא שההבדל הוא שהדבר אינו יורד ונמשך מלמעלה אלא בבחינת חיצוניות. אבל בבחינת פנימיות נאמר: "באו לפניו"; "לפניו" פירושו בפנימיות, ודווקא "ברננה".

אך המשכה שאינה באה בעקבות אתערותא דלתתא מגיעה רק לחיצוניות. לפנימיות מגיעים באמצעות "באו לפניו ברננה": "לפניו" קשור ל"פנים", כלומר לפנימיות, ודווקא באמצעות רננה.

קטע 6 • 10-11

השראת ה' ומשיח

10 ולע"ל הנני בא ושכנתי בתוך⁵⁵ ממש. והיינו בחי' נאם ה' בחי' דבור כענין שכינה מדברת מתוך גרונו של משה.^{56, 57, 58} וכענין ונתתי מטר ארצכם⁵⁹ כו'.

ולעיתיד לבוא: "הנה אני בא ושכנתי בתוכם", ממש. זו בחינת "נאם ה'" — בחינת דיבור, כמו "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה", וכמו "ונתתי מטר ארצכם...".

לעיתיד לבוא ה' ישכון "בתוכם", ממש בתוכם. הפסוק מסתיים במילים "נאם ה'", המצביעות על דיבור: ה' ידבר מתוך האדם, כפי שהשכינה דיברה מתוך גרונו של משה, וכפי שמשא אמר בגוף ראשון בשם ה': "ונתתי מטר ארצכם".

ונתתי עשב⁶⁰ כו' שאומר כל אדם בקי"ש⁶¹ ע"י שבא לבחי' מס"נ באחד ובכל מאדך⁶² הרי נעשה ודברי אשר שמתתי בפך⁶³ כו'.

"ונתתי עשב..." — מילים שכל אדם אומר בקריאת שמע. כאשר הוא מגיע למסירות נפש באמירת "אחד" וב"בכל מאדך", מתקיים בו "ודברי אשר שמתתי בפך...".

כל יהודי אומר את אותן מילים, "ונתתי עשב...", בקריאת שמע, כשהוא מדבר בגוף ראשון בשם ה'. כאשר האדם מגיע למסירות נפש באמירת "אחד" וב"בכל מאדך", מתקיימת בו ההבטחה "ודברי אשר שמתתי בפך": דבר ה' מדבר מתוך פיו.

11 ועזי"נ האלהים יעננו בקול בקולו ש"מ⁶⁴ כו'. הנני בא⁶⁵ מלמעלה למטה מאתעדל"ע הנני אני בעצמי למעלה מעלה.

על כך נאמר: "והאלקים ענה לו בקול" — בקולו של משה וכו'. "הנני בא" — מלמעלה למטה, מתוך אתערותא דלעילא. "הנני" — אני עצמי, למעלה מעלה.

הגמרא מפרשת את הביטוי "והאלקים ענה לו בקול" כ"בקולו של משה": ה' דיבר באמצעות קולו של משה עצמו, דוגמה לכך שהשכינה מדברת מתוך האדם. לאחר מכן מפרש אדמו"ר הזקן את המילים "הנני בא": "בא" פירושו המשכה מלמעלה, שאינה נובעת מיוזמה מלמטה; ו"הנני" פירושו עצמותו של ה', מהמדרגה הגבוהה ביותר.

ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד.⁶⁶ דהיינו מפנימית עתיק שהיא פנימית א"א כו' שם יהי מעלת משיח כו'.

"עבדי יצליח, ירום, יינשא ויגבה מאוד". כלומר, מפנימיות עתיק, שהיא פנימיות אריך אנפין וכו', תהיה מעלתו של משיח וכו'.

הפסוק בישעיהו "עבדי יצליח, ירום, יינשא ויגבה מאוד" נאמר על משיח. מעלתו תנבע מפנימיות עתיק, המדרגה הפנימית ביותר שבכתר, שהיא גם פנימיות אריך אנפין.

קטע 7 • 129

"איש ואיש" ונר חנוכה

12 ועי' ולציון יאמר איש ואיש יולד בה⁶⁷ איש סתם. אשה מזרעת תחלה⁶⁸ יולדת זכר. ואיש המשכה בוי"ו מאיש העליון כו'.

באמצעות זאת, "ועל ציון יאמר: איש ואיש יולד בה". "איש" סתם. "אשה מזרעת תחילה" — יולדת זכר. ו"ואיש" הוא המשכה באמצעות [האות] ו' מן ה"איש" העליון וכו'.

את הפסוק "ועל ציון יאמר: איש ואיש יולד בה" דורשים לצד דברי הגמרא, שכאשר האשה "מזרעת תחילה" הוליד זכר. ה"איש" הראשון הוא איש סתם, ואילו ה"איש" השני, עם ו' — קו הנמשך כלפי מטה — הוא המשכה מן ה"איש" העליון שלמעלה.

כי והוא יכוננה עליון דהיינו כי ונחה עליו רוח⁶⁹ ה' כו'. והריחו⁷⁰ כו'. חוטמא דפרדשקין כו'.

כי "והוא יכוננה עליון"; כלומר, "ונחה עליו רוח ה'...", "והריחו...", "חוטמא דפרדשקין...".

הדבר נובע מכך ש"והוא יכוננה עליון", שהאדמו"ר הזקן מקשר למשיח, שעליו "ונחה עליו רוח ה'", והוא יהיה "מורח" — יחוש — ביראת ה'. הביטוי הארמי הבא ממשיך את מוטיב הריח באמצעות דימוי של "חוטם" עליון.

ולפי שהוא יכוננה עליון לפיכך יהי הכל בחינת איש. איש ואיש יולד כו'. ולכן תהי' רנה ושמחה אפי' בת ציון בחי' שנק' בת.

ומכיוון ש"והוא יכוננה עליון", לכן הכול יהיה בבחינת "איש": "איש ואיש יולד...". ולכן יהיו רינה ושמחה אפילו ב"בת ציון", הבחינה הנקראת "בת".

מכיוון שהעליון עצמו מכונן אותה, הכול יהיה בבחינת "איש", שנמשך מלמעלה. לכן גם ל"בת ציון", הבחינה הנקראת "בת", יהיו רינה ושמחה.

איש מזריע תחילה יולדת בת נקבה (שבחינת בת שמקבלת מאתעדל"ע תתעלה מאד שתקבל מאתעדל"ע העליונה כי והוא יכוננה עליון כו' כנ"ל).

"איש מזריע תחילה — יולדת בת נקבה". (שהרי בחינת "בת", המקבלת מאתערותא דלעילא, תתעלה מאוד, כך שתקבל מאתערותא דלעילא העליונה, כי "והוא יכוננה עליון" וכו', כנזכר לעיל.)

דברי הגמרא נמשכים: כאשר האיש מזריע תחילה, הוולד הוא בת. "בת" היא הבחינה המקבלת מאתערותא דלעילא; לעתיד היא תתעלה עד כדי כך שתקבל מאתערותא דלעילא העליונה ביותר, משום ש"והוא יכוננה עליון".

וע"כ תהי' רני ושמחי ביחד שהן בחי' העלאה והמשכה בבחי' א' שגם בבחי' שמחה היא ההמשכה שמלמעלה תהי' רנה כו').

ועל כן יהיו "רוני ושמחי" יחד, שהן בחינות העלאה והמשכה בבחינה אחת: שגם בבחינת השמחה, שהיא ההמשכה מלמעלה, תהיה רינה וכו').

לכן "רוני" ו"שמחי" יבואו יחד: העלאה והמשכה יהיו לדבר אחד. גם בשמחה, שהיא ההמשכה מלמעלה, תהיה רינה.

וזהו ענין נ"ח שמצותה על פתח הבית מבחוץ⁷¹ ברה"ר. כי הפתח הוא פתחו לי שערי צדק⁷² וצדקתך ירננו⁷³ ומחוץ לפתח הוא ביי"ע⁷⁴ והדליקו נרות בחצרות קדשך כו'.

וזהו ענין נר חנוכה, שמצותו בפתח הבית מבחוץ, ברשות הרבים. כי הפתח הוא "פתחו לי שערי צדק" ו"וצדקתך ירננו", ומחוץ לפתח נמצאים עולמות בריאה, יצירה ועשיה: "והדליקו נרות בחצרות קדשך...".

אותו רעיון מסביר את נר חנוכה, שחכמים קבעו להניחו בפתח הבית מבחוץ. הפתח הוא מלכות, "שערי צדק", ומחוצה לו נמצאים העולמות התחתונים, כפי שנאמר בתפילת ההודאה לחנוכה: "והדליקו נרות בחצרות קדשך".

ואפי' ברה"ר כו'. ושם ממשיכין הנ"ח שהוא ענין יחוד אור ושמן ופתילה⁷⁵ וגוונין שבאור פנימיים ומקיפים כו' הכל ממשיכים גם למטה מטה והיינו בחי' אתעדל"ע בלבד:

ואפילו ברשות הרבים וכו'. ושם ממשיכים את נר חנוכה, שהוא ענין ייחוד האור, השמן והפתילה, והגוונים שבאור — פנימיים ומקיפים וכו'; את הכול ממשיכים גם למטה מטה. וזהו בחינת אתערותא דלעילא בלבד.

את הנר מדליקים אפילו ברשות הרבים, במקום הנמוך ביותר. האור, השמן והפתילה יחד, וכן הגוונים הפנימיים והמקיפים של הלהבה, נמשכים כולם עד למטה מטה. וזהו אתערותא דלעילא בלבד, ללא אתערותא דלתתא שקדמה לה.

בעבודה

לעבוד את ה' בשמחה, בקיום המצוות בפועל ובכוונתן, וכך להמשיך את אורו למטה בעולם; ולבוא לפניו בשירה — בכמיהה הצומחת מתוך תחושת הריחוק. כשאדם מגיע למסירות נפש בקריאת שמע, ב"אחד" וב"בכל מאודך", דבריו של ה' עצמו מדברים מפיו.

שאלות לשיחה

1. מדוע יש למלאכים שירה בלבד, ואילו לנשמות יש גם שירה וגם שמחה?
2. במה שונה אהבה הנולדת מתוך ריחוק משמחת המשכת אורו של ה' למטה, ומדוע אפשר "לבוא לפני המלך" רק באמצעות שירה?
3. מדוע נקראת מלכות "ציון" באצילות ו"בת ציון" כשהיא יורדת, ומה הדבר מלמד על מעשה המצווה ועל כוונתה?
4. מה פירוש הדבר שלעתיד לבוא יהיו השירה והשמחה "יחד", וכיצד מבטא זאת נר חנוכה, שמדליקים בחוץ, ברשות הרבים?
5. כיצד אמירת קריאת שמע במסירות נפש יכולה לגרום לכך שדברי ה' ידברו מפי האדם?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 2

1 ביאור ענין רני ושמחי

תמליל של ביאור זה, שרשם אדמו"ר האמצעי, נדפס בספר המאמרים תקס"ו, כרך 1; זהו רישום נוסף של אותה תורה.

הערות קה"ת

הנחת כ"ק אדה"א בטה"מ תקס"ו ח"א.

2 נבואת זכריה, "רוני ושמחי בת ציון, כי הגני בא ושכנתי בתוכך, נאום ה'", היא הפסוק שההסבר הזה מבקש לפרש מילה במילה.

Zechariah 2:14 זכריה ב':יד

רְנִי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִיָּבָא וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָךְ נְאֻם־ה' Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I' will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 ציון לשון זכר ולי נקבה

הצמח צדק מצטט את התורה ש"ציון" היא מילה בעלת צורה זכרית וגם צורה נקבית, בשני מקומות באור התורה שלו על דברים.

הערות קה"ת

מובא באוה"ת דברים כרך ו ע' ב'קפא וע' ב'רפג.

4 יסוד דנוק'

ההערה מפנה לדיון ביהל אור על "צדיק כתמר יפרח", להרחבה בעניין יסוד של נוקבא.

הערות קה"ת

ראה יהל אור ע"פ צדיק כתמר ע' שלה.

5 רשפי אש

שיר השירים מתאר אהבה שניצוצותיה הם "רשפי אש"; אדמו"ר הזקן שואל את הביטוי כדי לתאר את הכיסופים הלוהטים והמתפרצים כלפי מעלה של הגבורות דאימא.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':

שִׁימְנִי כַּחֲתָם עַל־לִבֶּךָ כַּחֲתָם עַל־רֹעֶךָ כִּי־עֲזָה כִּמְוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֹׂאֹל קִנְאָה רֶשֶׁפִּיָּה רֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֹהֶבֶתֶיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 אם הבנים שמחה

הזמזמר משבח את ה', ההופך את האשה העקרה ל"אם הבנים שמחה"; מכיוון שאימא פירושה "אם", אדמו"ר הזקן מחיל זאת על שמחת החסדים דאימא.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מוֹשִׁיבִי עֲקָרָת הַבֵּית אִם־הַבָּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּ־קָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 המלאכים . . כל בעלי השיר יוצאין בשיר

שם מסביר אדמו"ר הזקן את אותו מאמר: כל עלייה של נשמות ומלאכים ממדרגה אחת למדרגה גבוהה ממנה, כגון מהגן עדן התחתון לגן עדן העליון, נעשית באמצעות שירה, שהיא ביטול העצמיות הקיימת. כשם שגרעין צריך להתפרק באדמה לפני שהוא יכול לנבוט, כך צריך תחילה להניח בצד את ההשגה הקודמת כדי לעלות להשגה גדולה יותר.

הערות קה"ת

שבת רפ"ה. ראה לעיל ז, ג. לקמן קיג, ג. וראה סה"ש תשי"ג ע' קיא.

8 כל בעלי השיר יוצאין בשיר

המשנה פוסקת שבעלי חיים העונדים שרשרת לצוואר (שיר) רשאים לצאת בה בשבת; החסידות מפרשת "שיר" כ"שירה", ולכן מי שיש בו שירה "יוצא" מגבולותיו באמצעות השירה.

Mishnah Shabbat 5:1 משנה שבת ה':א'

בְּמָה בְּהֵמָה יוֹצֵאָה וּבְמָה אֵינָה יוֹצֵאָה. יוֹצֵא הַגָּמֶל בְּאַפְסָר, וְנֹאקָה בְּחֶטֶם, וְלִבְדָּקִים בְּפֶרֶמְבֵּיָא, וְסוֹס בְּשִׁיר, וְכָל בְּעָלֵי הַשִּׁיר יוֹצֵאִים בְּשִׁיר וְנִמְשָׁכִים בְּשִׁיר, וּמִזֵּין עֲלֵיהֶן וְטוֹבְלִין בְּמִקְוָם:

Wherewith may [a man let] an animal go out? and wherewith may [he] not [let] it go out? The camel [he] may [let] go out with its halter, the she camel with a nose-ring; the Lybian ass with bridle and bit; the horse with its collar; all [animals] that wear a collar may go out therewith, and be led thereby; [in case it, the collar, becomes unclean] it must be rinsed, and dipped in its place [without taking it off.]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain)

9 יוצאין מן הכלי

לעניין שהשירה מוציאה את האדם "מן הכלי", ההערה מפנה לתורה אור, עמ' 113.

הערות קה"ת

ראה לקמן קיג, ג.

פסוקה 3

10 הזמזמר מתאר אורח, ש"כשהוא יוצא החוצה, הוא מדבר"; אדמו"ר הזקן שואל את לשון הפסוק כדי לתאר את איש החצר, ששוקת בפני המלך ומדבר עליו רק לאחר שהוא יוצא.

Psalms 41:7 תהילים מ"א:ז'

וְאִם־בָּא לִרְאוֹת שְׂוֹא יִדְבֹר לְבּוֹ יִקְבֹּץ־אֶן לֹא יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֹר:

And if one come to see me, he speaketh falsehood; His heart gathereth iniquity to itself; when he goeth abroad, he speaketh of it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 אהבה בתענוגים

"מה יפה ומה נעמת, אהבה בתענוגים": הביטוי מציין את הסוג הראשון של אהבה, ששרה מתוך תענוג.

Song of Songs 7:7 שיר השירים ז':ז'

מַה־יָּפִית וּמַה־נְּעִמַת אֶהְיֶה בְּתַעֲנוּגִים:

!How fair and how pleasant art thou, O love, for delights

ומתלבשת תוך ז"א כנודע והיא נעשית בבחינת מ"ם סתומה מרובעת דרביעא על בנין. וזו התבונה היא הנקראת אם הבנים:

Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain)

17 יומם דאזיל עם כולהו יומין

הזהר דורש את הפסוק "יומם יצוה ה' חסדו" על מידתו של אברהם — יום שכל הימים כלולים בו, ולכן הוא נקרא "יומם" ולא "יום".

Zohar, Balak 6:122-131 ספר הזהר, בלק ו':קכ"ב-קל"א
but day, that is Abraham (kesed) went before them by day, while the Bride went before them by night, as it is written, "and by night in a pillar of fire to give light to them"—each one at the fitting time. And as for you, Companions, may night and day ever be before you.' They kissed and blessed him as before and went their way

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

18 עננא דאהרן

בציטוט מהזהר על סוכות, הקטע מזהה את "יומם" עם "עננו של אהרן", כמו בפסוק "יומם יצוה ה' חסדו": ענן אחד שלוקח עמו חמישה עננים אחרים.

Sha'ar Ma'amarei Rashbi, Parashat Emor פרשת אמור

... ענן ה' עליהם יומם וכתוב ובעמוד ענן אתה הולך לפני ה' יומם דא הוא עננא דאהרן דאקרי יומם דכתיב יומם יצוה ה' חסדו עננא חד ונטיל עמי חמש אחרנין ואינן שית ועננא אחרא דכתיב ובעמוד אש לילי דא נהרא להו לישראל מנהירו דאינן שית עכ"ל. דבר זה נתבאר בפ' יתרו דס"ח ע"ב ובפ' תרומה בדקל"ט ע"ב. והענין הוא כי אין הבינה עלאה מתלבשת ומתפשטת תוך ז"א אם לא על ידי שתתלבש תחילה בחסד שבה אשר הוא השורש אל כו החסדים ולכן חסד הזה נקרא יומם דכליל כולהו שית יומין כי ...

Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain)

19 עננא דאהרן

הזהר מלמד שענני הכבוד באו בזכות אהרן והיו שבעה; עננו של אהרן עמד בראשם וחיבר אליו את ששת האחרים. זהו הענן האחד שהוא בכל זאת שבעה.

Zohar, Emor 40:252-42:260 ספר הזהר, אמור מ':רנ"ב-מ"ב:ר"ס

20 ענן א' בזכות אהרן

התלמוד מלמד ששלוש מתנות ניתנו לישראל בזכות שלושה מנהיגים: הבאר בזכות מרים, עמוד הענן בזכות אהרן והמן בזכות משה.

Taanit 9a:9 תענית ט' א:ט

מיתבי, רבי יוסי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: שְׁלֹשָׁה פְּרָנְסִים טוֹבִים עָמְדוּ לְיִשְׂרָאֵל, אֵלֶּי הֵן: מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּמָרְיָם. וְשְׁלֹשׁ מִתְּנוֹת טוֹבוֹת נִתְּנוּ עַל יָדָם, וְאֵלֶּי הֵן: בָּאָר, וְעָנָן, וּמֶן. בָּאָר — בְּזֻכְרוֹת מָרְיָם, עָמֹד עָנָן — בְּזֻכְרוֹת אַהֲרֹן, מֶן — בְּזֻכְרוֹת מֹשֶׁה. מִתָּה מָרְיָם — נִסְתַּלַּק הַבָּאָר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַתָּמָת שֵׁם מָרְיָם", וְכָתִיב בְּתַרְיָה: "וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֹדָה", וְחִזְרָה בְּזֻכְרוֹת שְׁנֵיהֶן.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

4 פסקה

21 נכספה וגם כלתה נפשי

"נפשי נכספה, וגם כלתה, לחצרות ה'": כיסופיו של בעל המזמור, המבואר

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

12 יומם דאזיל עם כולהו יומין

הערת קה"ת מפנה לZohar III, 102a למילים האלה.

Zohar III, 102a זח"ג קב, א

הערת קה"ת

ע"ה שכ"ה דרוש ב'. פע"ה שער חה"ס פ"א. שערי מאמרי רשב"י פ' יתרו תרומה ואמור. וראה זח"ג קב, א. קצא, ב.

13 יומם דאזיל עם כולהו יומין

עץ חיים מסביר שחסד נקרא "יומם" משום שהוא "הולך עם כל הימים" — ששת ימי הבריאה, שהם שש המדות של ז"א; כאן הדבר מראה שהאהבה כוללת את כל המדות.

Sefer Etz Chaim 25:2 עץ חיים כ"ה:ב

14 יומם דאזיל עם כולהו יומין

פרי עץ חיים מלמד שביום הראשון של סוכות נכנס חסד שבחסד, הנקרא "היום שהולך עם כל הימים"; הדבר קושר את הביטוי לשבעת ימי סוכות המזכירים במשפט הבא.

Pri Etz Chaim, Gate of Sukkot 1:9 פרי עץ חיים, שער חג הסוכות א:ט'

... אח"כ ביום הראשון של סוכות, נכנס בחי' חסד שבחסד, לכן אז אנו עושין י"ט, כי אז נכנס החסד הגדול שבכולן, כי הוא נקרא יומא, כי הוא יומא דאזיל עם כולהו יומין, והרי נשלמו לכנוס בה כל החסדים הפנימיים:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

15 יומם דאזיל עם כולהו יומין

כאן חסד נקרא "יומם" משום שהוא הולך עם כל הימים: הוא מתפשט בחמש הספירות שמתחתיו, היכולות לקבל את האור שמלמעלה רק באמצעותו.

Sha'ar Ma'amarei Rashbi, Parashat Yitro 1 שער מאמרי רשב"י, פרשת יתרו א'

... בו מציאות אחד אשר על שמו נקרא יומם ונתבאר בפרשת אמור שהוא משום דאזיל עם כולהו יומין. פירוש כי הוא מתפשט בכל שאר החמשה ספירות אשר למטה ממנו כי הם אינם יכולים לקבל הארה עליונה אם לא באמצעות החסד הזה הנמשך ואזיל בכולהו. ונמצא כי הם שית חסדים שהם שית יריען הנז'. אבל הראשונה מכולן כולה חסד ואינה נכנסת במספר עמהם אבל החמשה ספירות אחרות יש בהם מציאות החסד ואינן חסד גמור אלא שבתוכן מתלבשין חמש יריען דחסד כנז'. וזמ"ש אינן שית יריען אינן חמש לגו. פירוש כי לגו ...

Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain)

16 יומם דאזיל עם כולהו יומין

חסד נקרא "יומם", היום הכולל את כל הימים, משום שהוא מתפשט בחמש הספירות שמתחתיו, המקבלות אור ושפע רק באמצעותו.

Sha'ar Ma'amarei Rashbi, Parashat Terumah 1 רשב"י, פרשת תרומה א'

בדף קכ"ז ע"א וז"ל ובגין כך את סמך איהו סתים בכל סטרי בגונא דא את מ סתימא מה בין האי להאי כו' כבר הודעתך כי כמו שלמטה הם לאה ורחל כן כנגדם למעלה הם בינה ותבונה בינה כנגד לאה ותבונה כנגד רחל והנה אות ס' היא בבינה. שהיא יותר סתומה ונעלמת אבל מ סתומא היא בתבונה שאינה כל כך סתומה לפי שהיא יורדת למטה

26 אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט

הוהר מתאר את צדק כמי שעומדת תמיד, קוראת ואינה נחה, ומביא פסוק זה; אור התורה, המצוטט בהערת קה"ת, מפנה כאן לקטע זה.

Zohar, Terumah 25:251-26:261 ספר הוהר, תרומה כ"ה:רנ"א-כ"ו:רס"א

Moreover, when it says "Righteousness calleth to his foot", the question is: Who calleth whom? The answer is that "Righteousness" calls to the resplendent mirror, which is ever bright and refulgent, as it is written: "Keep not thou silence, O G-d; hold not thy peace, and be not still, O G-d" (Psa. LXXXIII, I). Now the Holy One has let His light shine upon us on our way for the sake of my son Eleazar, who called down the supernal light upon us, and it has not ... waned. Happy is

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

27 נתן זמירות בלילה

הפסוק מדבר על ה' "הנותן זמירות בלילה"; אדמו"ר הוקן מיישם זאת על שירת מלכות בירידתה, ה"לילה".

Job 35:10 איוב ל"ה:י

וְלֹא־אָמַר אֵיךָ אֱלֹהִים עָשִׂי נָתַן זְמֵרוֹת בַּלַּיְלָה׃

But none saith: 'Where is G-d my Maker, Who giveth songs; in the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לה, י.

28 מתרפקת על דודה

"מי זאת עולה מן המדבר מתרפקת על דודה": הכלה העולה לקראת אהובה מבטאת את הכמיהה של מלכות להיכלל למעלה.

Song of Songs 8:5 שיר השירים ח:ה

מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת עלי־דודה תחת התפוח עוררתיה שמה חבלתה אמה שמה חבלה ילדתה:

Who is this that cometh up from the wilderness, Leaning upon her beloved? Under the apple-tree I awakened thee; There thy mother was in travail with thee; There was she in travail and brought thee forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 ולכן עבודת המלאכים

אור התורה מצטט את הקטע הזה בעניין עבודת המלאכים שהיא שירה.

הערת קה"ת

מובא באוה"פ פ' בראשית כרך ג תקנו, ב. ובלקו"ת לג"פ לב, א. ומסיים שם שמוזה מובן דלגבי המלאכים תופס העולם איזה מקום והיינו לפי ששרש המלאכים הוא מבחי' מלי בלבד אשר משם שרש המקום והזמן. וראה גם בדי"ה חייב אדם לברך תרלי"ה פרק יא — סה"מ תרלי"ה ע' קטו.

30 דבריה — ומלי דיצירה

במקום שבו הנוסח שלנו נקטע במילים "ומלכות דיצירה וכו'", הנוסח באור התורה משלים: "...היא המקור והשורש של מלאכי יצירה וכו'".

הערת קה"ת

באוה"ת שם ובתרלי"ה נוסף "הוא מקור ושורש המלאכים דיצירה כו'". [בתרלי"ה — כנ"ל].

כאן כביטוי לאהבה הצומחת מתוך ריחוק.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־יִכְלְתָה נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה' לְבִי וּבִשְׂרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהִים׃

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, ג.

22 ונפשי איתך בלילה

"נִכְסְפָה וְגַם־יִכְלְתָה נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה'": אדמו"ר הוקן מדגיש את המילים "בלילה", שכן אדם משתוקק רק לדבר שאינו נמצא אצלו.

Isaiah 26:9 ישעיהו כ"ו:ט

נַפְשִׁי אִיתְךָ בַּלַּיְלָה אֶפְרוּחִי בְקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךְ כִּי כְאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאֶרֶץ צָדִיק לְמַדּוֹ יִשְׁכְּבִי תָבֵל׃

With my soul have I desired Thee in the night; Yea, with my spirit within me have I sought Thee earnestly; For when Thy judgments are in the earth, The inhabitants of the world learn righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כו, ט.

23 וצדקתך ירננו

"יִכְבִּיעוּ זָכַר רַב טוֹבָה וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ": אדמו"ר הוקן מפרש את "זכר" כרושם קלוש בלבד מטובו של ה', ואת "צדקה" כמלכות.

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז

זָכַר רַב־טוֹבָה יִכְבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ׃

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, ז.

פסוקה 6

24 ובוה יובן ענין רננא ברמשא מדת לילה

הצמח צדק מביא הסבר זה ל"שירה בערב" באור התורה על נ"ך.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' איכה.

25 אלקים אל דמי לך

"ה', אל תשתוק; אל תחרש ואל תשקוט": כאן נשמעת הזעקה הבלתי פוסקת של מלכות כשהיא רחוקה ממקורה.

Psalms 83:2 תהילים פ"ג:ב

אֱלֹהִים אֱלֹהֵי־דַמִּי־לָךְ אֱלֹהֵי־תַחֲרֹשׁ וְאֱלֹהֵי־תִשְׁקֹט אֵל׃

O G-d, keep not Thou silence; Hold not Thy peace, and be not still, O G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פג, ב. באוה"ת נ"ך שם מוסיף: "עיי' זח"ב תרומה דק"מ ע"א, ור"פ תצוה קע"ט ב".

31 נעשה אדם בצלמנו

"נעשה אדם בצלמנו": ה"צלם" שבו נברא האדם כולל את כל התבניות, ולכן הנשמות כוללות כל בחינה.

Genesis 1:26 בראשית א:כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵינוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 מכל — או"א ז"נ

בנוסף שבאור התורה חסרות כאן המילים ז"נ (ז"א ונוקבא).

הערת קה"ת

באוה"ת שם ליתא תי' ז"נ.

33 כל ארחות ה'

"כל ארחות ה' חסד ואמת": את ה"ארחות" מפרשים כ"613 הארחות שעל ידן נמשך שם הוי' בוי"א.

Psalms 25:10 תהילים כ"ה:"

כָּל־אֲרָחוֹת ה' חֶסֶד וָאֱמֻנָה לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו:

All the paths of the L-RD are mercy and truth Unto such as keep His covenant and His testimonies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כה, י.

34 עבדו את ה' בשמחה

"עבדו את ה' בשמחה": השמחה היא המשכת הוי" מלמעלה למטה באמצעות עבודת הנשמות.

Psalms 100:2 תהילים קי"ב:

עֲבֹדוּ אֶת־יְהוָה בְּשִׂמְחָה בְּאוֹ לִפְנֵי בְרִנָּה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence with singing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ק, ב.

35 בבחי' רננה ברמשא

ההערה מפנה לאור התורה על חיי שרה בעניין "שירה בערב". היא גם מבחינה בין הקטע הזה, שבו העלייה מגיעה רק למלכות דאצילות ואילו ההמשכה באה מעצמות ה', לבין אור התורה, מאמרי רז"ל, עמ' 50, המסביר את העניין במדרגה גבוהה יותר, בדומה למאמר חז"ל שהשכינה מגיעה עד רום המעלות.

הערת קה"ת

עי' באוה"ת פ' חיי שרה כרך א ככד, ב. וראה באוה"ת מארז"ל ע' נ דכאן נתבאר שההעלאה היא מגעת עד מי' דאצילות אבל ההמשכה היא מעצמות, ושם נתבאר בבחי' עליונה יותר והוא ע"ד שנת' דבחי' שכינה שייך עד רום המעלות, ע"ש בארוכה.

36 וצדקתך ירננו

"ישירו על צדקתך": השירה מגיעה רק עד "צדק", שהיא מלכות.

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:

וְיִזְכְּרוּ רַב־טוֹבָה וְיִצְדְּקֶתְךָ יְרֻנְנוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 (שאין . . המל')

הסוגריים "כי העלאת מ"ן על ידי התחתונים מגיעה רק עד מלכות" חסרים בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבז"ל 633 ליתא.

38 והיו הדברים האלה אשר אנכי

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך": אדמו"ר הזקן קורא את המילה "אנכי" כעצמותו של ה' ממש, הנמשכת למטה באמצעות המצוות.

Deuteronomy 6:6 דברים ו':ו

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְּךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 אנכי מי שאנכי

קה"ת מציינת את מקור הביטוי "אני ה' לא שניתני" בהערותיה לעמוד הפתיחה של תורה אור (1a).

הערת קה"ת

נסמן לעיל א. א.

40 (הוא . . לכאן)

הסוגריים "והיינו דרך משל, כאילו המלך בא לכאן" חסרים בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבז"ל 633 ליתא.

פסקה 7

41 הנה כשהמלי' במקומה . . האורות עליונים

ההערה מפנה לתורה אור על מסעי, שם נידון בהקבלה מעמדה של מלכות במקומה באצילות כ"ציון", המקבלת את האורות העליונים.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' מסעי ע' א'תה.

פסקה 8

42 קדש לי כל בכור

"קדש לי כל בכור": פתיחתה של אחת מפרשיות התפילין, המובאת כדוגמה למצווה שמשמעותה היא חכמה וקיומה הוא נשמי.

Exodus 13:2 שמות י"ג:ב

קִדְּשִׁי לִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם בְּכִנִּי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבְבִהֵמָה לִי הוּא:

Sanctify unto Me all the first-born, whatsoever opens the womb among the children of Israel, both of man and of the beast, it is Mine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

43 וכשקבלת... שמחה

ההערה שבסוגריים, "וכשהיא מקבלת את כל האורות, היא שרויה בשמחה", חסרה בכתב היד הזה.

הערת קה"ת

בבוכ 633 ליתא.

44 ומלכותו בכל משלה

"ה' כונן בשמים כסאו, ומלכותו בכל משלה": מלכות יורדת גם אל הכוחות שמחוץ לקדושה, כדי שמלכות ה' תשלוט בכל.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בַּשָּׁמַיִם הָכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קג, יט.

45 גלו לאדום שכינה עמהם

התלמוד מלמד שבכל מקום שישאל גלו אליו, שכינה הייתה עמהם — במצרים ובבבל — והיא תשוב עמם בזמן הגאולה.

Megillah 29a:4 מגילה כ"ט א:ד'

תנאי, רבי שמעון בן יוחי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, ששכל מקום שגלו — שכינה עמהן. גלו למצרים — שכינה עמהן, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביה בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהן, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהן עתידין ליגאל — שכינה עמהן, שנאמר: "ושב ה' אלקיך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שב עמהן מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14).

... And when

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

ספרי מסעי לה, לד. מגילה כט, א. ראה גם לעיל ה, א. ולקמן נא, א.

46 גלו לאדום שכינה עמהם

הספרי מלמד שבכל מקום שישאל גלו אליו, שכינה גלתה עמהם — למצרים, לבבל, לעילם ולאדום — והיא חזרת עמם.

Sifrei Bamidbar 161:5 ספרי במדבר קס"א:ה'

... גלו למצרים שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה; גלו לבבל שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה מג) למענכם שולחתי בבלה; גלו לעילם שכינה עמהם, שנאמר (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים; גלו לאדום שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. וכשהם חוזרים שכינה עמהם, שנאמר (דברים ל) ושב

הי את שבותך ורחמך. והשיב לא נאמר, אלא ושב הי אלקיך. ואומר (שיר השירים ד) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר ...

in whose midst I dwell": Beloved are" (Bamidbar 35:34) Israel, for even when they are tamei the Shechinah reposes among them — (Vayikra 16:16) "who dwells with them in the midst of their uncleanness," and (Ibid. 15:31) "... when they defile My sanctuary which is in their midst," and (Bamidbar 5:3) "and they shall not make unclean their camps in whose midst I dwell." (Ibid. 35:34) "for I the L-rd dwell in the midst of the children of Israel." R. Nathan says: ... Beloved are Israel, for wherever they are exiled

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

פסקה 9

47 נפשי אויתך בלילה

"נפשי אויתך בלילה": כאן "לילה" הוא הגלות, שבה מלכות משתוקקת מרחוק.

Isaiah 26:9 ישעיהו כ"ו:ט'

נפשי אויתך בלילה אוֹיְרוֹתַי בְּקִרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךְ כִּי כֹאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאָרֶץ צָדִיק לְמִדּוֹ יִשְׁכֵּי תִבֵּל:

With my soul have I desired Thee in the night; Yea, with my spirit within me have I sought Thee earnestly; For when Thy judgments are in the earth, The inhabitants of the world learn righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 מתרפקת על דודה

"סומכת על דודה": בגלות מלכות נשענת על דודה ומשתוקקת אליו.

Song of Songs 8:5 שיר השירים ח:ה'

מי זאת עלה מן־המדבר מתרפקת על־דודה תחת התפוח עוררתיה שמה חבלתה אמה שמה חבלה לדתה:

Who is this that cometh up from the wilderness, Leaning upon her beloved? Under the apple-tree I awakened thee; There thy mother was in travail with thee; There was she in travail and brought thee forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלימותא

"ויחכם מכל האדם": הזוהר מפרש זאת כזמן שבו הלבנה, מלכות, הייתה במילואה.

I Kings 5:10 מלכים א ה:י'

ותרב חכמת שלמה מחכמת כל־בני־קדם ומכל חכמת מצרים:

And Solomon's wisdom excelled the wisdom of all the children of the east, and all the wisdom of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Zohar I, 150a זח"א קנ, א

הערת קה"ת

מלכים א ה, י. זח"א קנ, א ועוד.

50 אשה ריח ניחוח

"אשה ריח ניחוח לה": הביטוי חוזר לאורך דיני הקרבנות; כאן הוא מתאר

56 שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

בהערות קה"ת מפנים לקטע זה בוורר, בהקשר לשכינה המדברת מתוך גרונו של משה.

Zohar I, 267a זח"א רסו, א

Zohar II, 115b זח"ב קטו, ב

Zohar III, 219a זח"ג ריט, א

הערות קה"ת

ראה זח"א רסו, א. זח"ב קטו, ב. זח"ג ריט, א. רלב, א.

57 שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

בהערות קה"ת מצטטים קטע זה בוורר, שבו נאמר למשה שבקריאת שמע "שם רבך מדבר בפיר".

Zohar, Mishpatim 10:405-11:414 ספר הוורר, משפטים י"ת-ה"י
י"א:תנייד

58 שכינה מדברת מתוך גרונו של משה

הוורר מספר שה' אמר למשה: "אתה אמור: הנה אני נותן לו את בריתי שלום", ומשה אמר את הדברים בגוף ראשון, כמי שנותן אותם בעצמו; בהערות קה"ת מצטטים זאת בהקשר לשכינה המדברת מתוך גרונו של משה.

Zohar, Pinchas 21:135-24:143 ספר הוורר, פנחס כ"א:קל"ה-כ"ד:קמ"ג

59 ונתתי מטר ארצכם

"ונתתי מטר ארצכם בעתו": משה אומר את הדברים בגוף ראשון של ה', ובכך מראה שהשכינה דיברה מתוך גרונו.

Deuteronomy 11:14 דברים י"א:י"ד

ונתתי מטר-ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותרשה ויצהרך:

that I will give the rain of your land in its season, the former rain and the latter rain, that thou mayest gather in thy corn, and thy wine, and thine oil.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

דברים יא, יד.

60 ונתתי עשב

"ונתתי עשב בשדך לבהמתך": חלק מהפסקה השנייה של קריאת שמע, שכל יהודי אומר בגוף ראשון של ה'.

Deuteronomy 11:15 דברים י"א:ט"ו

ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת:

And I will give grass in thy fields for thy cattle, and thou shalt eat and be satisfied

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 שאומר כל אדם בק"ש

נוסח המאמר שבכתב"ד זה מסתיים במילים אלה: "שואמר כל אדם בקריאת שמע".

הערות קה"ת

ע"כ בבוכ 633.

62 ובכל מאדך

"ובכל מאדך": קריאת שמע קוראת לאהוב את ה' בלי גבול — במסירות נפש, המפנה מקום לדיבורו של ה' בפי האדם.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לכתך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

כיצד הקרבת חולו ייחוד למעלה.

Leviticus 1:9 ויקרא א':ט

וקרבו וקרעיו ירחץ במים והקטיר הכול את-הכול המזבח עלה אשה ירחי-ניחוה Havayah

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 רני ושמחי

קריאת הנביא "שירו ושמחו" מתפרשת כדברי נחמה: לעתיד תהיה למלכות גם שירה וגם שמחה.

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רני ושמחי בתציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם-ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 (ולא עוד . . יחד)

ההוספה שבסוגריים, "ולא זו בלבד, אלא שהיא תתעלה למדרגה גבוהה מאוד, עד שתהיה בשתי הבחינות יחד", חסרה בכתב היד הזה.

הערות קה"ת

בבוכ 633 ליתא.

53 למעני למעני אעשה

"למעני למעני אעשה": ה' פועל מיוזמתו, באתערותא דלעילא ללא אתערותא דלתתא.

Isaiah 48:11 ישעיהו מ"ח:י"א

למעני למעני אעשה כי איה יחל וכבודי לאחר לא-אתן:

For Mine own sake, for Mine own sake, will I do it; For how should it be profaned? And My glory will I not give to another.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 באו לפניו

"בואו לפניו ברננה": "לפניו" מתפרש כפנימיות, שאליה מגיעים דווקא באמצעות שירה.

Psalms 100:2 תהילים ק:ב

עבדו את-ה' בשמחה באו לפניו ברננה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence with singing

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

55 הנני בא ושכנתי בתוכך

"הנה אני בא ושוכן בתוככם, נאום ה'": חלקו השני של הפסוק, הנקרא כמתאר את ה' שוכן בתוך האדם באמצעות הדיבור האלוקי.

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רני ושמחי בתציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם-ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שמעלתו נובעת מן הדרגה הפנימית ביותר.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכִּיל עֲבָדֵי יְרוֹם וְנִשָּׂא וְנִגְבָּה מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

67 ולציון יאמר איש ואיש יולד בה

יועל ציון יאמר איש ואיש יולד בה, והוא יכוננה עליון: הפסוק שהרבי הזקן מפרש כעת על העתיד.

Psalms 87:5 תהילים פ"ז:ה'

וּלְצִיּוֹן יֹאמֶר אִישׁ וְאִישׁ יֵלֶד-בָּהּ וְהוּא יְכַוְנֶנָּה עֲלֵיוֹן:

But of Zion it shall be said: 'This man and that was born in her; And the Most High Himself doth establish her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 אשה מזרעת תחלה

הגמרא מלמדת שאם האישה מזרעה תחילה היא יולדת זכר, ואם האישה מזרעת תחילה היא יולדת נקבה; כאן שני חלקי הפסוק מתארים אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא.

Niddah 31a:23-24 נדה ל"א א:כ"ג-כ"ד

אמר רבי יצחק, אמר רבי אמי: אשה מזרעת תחילה — יולדת זכר, איש מזרע תחילה — יולדת נקבה, שנאמר: "אשה כי תזריע וילדה זכר". תנו רבנן: בראשונה היו אומרים — אשה מזרעת תחילה יולדת זכר, איש מזרע תחילה יולדת נקבה, ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא רבי זדוק ופירשו: "אלה בני לאה אשר ילדה ליצחק בפדו ארם ואת דינה בתו" — תלה הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

נדה לא, א ושי"ג.

69 ונחה עליו רוח ה' כו' והריחו

"ונחה עליו רוח ה'": תיאורו של ישעיהו את המלך העתידי מזרע ישי, הקשור כאן למשיח.

Isaiah 11:2 ישעיהו י"א:ב'

וְנִחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֵכְמָה וְנִבְיָנָה רוּחַ עֲצָה וְנִגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'

And the spirit of the L-RD shall rest upon him, The spirit of wisdom and understanding, The spirit of counsel and might, The spirit of knowledge and of the fear of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי יא, ב. ג.

70 והריחו

"והריחו ביראת ה'": הוא ישפוט לא על פי מה שענינו רואות או אוזניו שומעות, אלא באמצעות חוש הדומה לחוש הריח.

Isaiah 11:3 ישעיהו י"א:ג'

וְהִרְיָחוּ בִּירְאַת ה' וְלֹא-לְמִרְאָה עֵינָיו יִשְׁפֹּט וְלֹא-לְשִׁמְעַת אָזְנוֹ יוֹכִיחַ:

And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the hearing of his ears

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ודברי אשר שמתני בפיר

"ודברי אשר שמתני בפיר": הבטחת ה' שדבריו לא יסורו מפי ישראל, והיא מתקיימת כשאומרים קריאת שמע במסירות נפש.

Isaiah 59:21 ישעיהו נ"ט:כ"א

וְאֲנִי וְזֹאת בְּרִיתִי אִתָּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְדִבְרֵי אֲשֶׁר-שִׁמְתִּי בְּפִיךָ לֹא-יִמְשֻׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי וּמִפִּי וְרַע וְרָעָה אָמַר ה' מִעַתָּה וְעַד-עוֹלָם:

And as for Me, this is My covenant with them, saith the L-RD; My spirit that is upon thee, and My words which I have put in thy mouth, shall not depart out of thy mouth, nor out of the mouth of thy seed, nor out of the mouth of thy seed's seed, saith the L-RD, from henceforth and for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נט, כא.

פסוקה 11

64 האלקים יעננו בקול בקולו ש"מ

בסיני, "משה דיבר והאלקים יעננו בקול".

Exodus 19:19 שמות י"ט:י"ט

וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְהַקוֹל מֵאֵד מִשֶּׁה וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל:

And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Berakhot 45a:8 ברכות מ"ה א:ח'

אמר רבי שמעון בן פזי: מניין שאין המתרגם רשאי להגביה קולו יותר מן הקורא, שנאמר: "משה דיבר והאלקים יעננו בקול", שאין תלמוד לומר "בקול", ומה תלמוד לומר "בקול" — בקולו של משה.

R. Simeon b. Pazzi said : Whence is it that the translator is not permitted to raise his voice above that of the reader? As it is said, "Moses spoke, and G-d answered him by a voice" (Exod. xix. 19) — there was no need to say "by a voice" ; what, therefore, does the teaching "by a voice" tell us? By a voice [equal to that] of Moses

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יט, יט. ברכות מה, א.

65 הנני בא

"כי הנה אנכי בא": אדמו"ר הזקן מפרש את "בא" כהמשכה מלמעלה, ואת "אנכי" כעצמותו ממש של הקב"ה.

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנִי וְשִׂמְחִי בַּת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי-בָא וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְךָ נְאֻם-ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I' will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד

"הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד": כאן הדברים מוסבים על משיח,

71 על פתח הבית מבחוץ

חז"ל לימדו שמצוות נר חנוכה היא להניחו בפתח הבית, מבחוץ.

Shabbat 21b:8-9 שבת כ"א ב'ח"ט

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בפעליה — מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה — מניחה על שלחנו ודיו. אמר רבא: צריך נר אחרת להשתמש לאורה. ואי איתא מדונה — לא צריך. ואי אדם חשוב הוא — אף על גב דאיכא מדונה צריך נר אחרת.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

72 פתחו לי שערי צדק

"פתחו לי שערי צדק": הפתח הוא צדק, מלכות, השער לעולמות התחתונים.

Psalms 118:19 תהילים קי"ח:י"ט

פתחולי שערי צדק אבא־בם אוֹדָה קָה:

Open to me the gates of righteousness; I will enter into them, I will give thanks unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיח, יט.

73 וצדקתך ירננו

"ירננו על צדקך": השירה מגיעה אל צדק, ה"פתח", מלכות.

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז

זָכַר רַב־טוֹבָךְ יִבְיְעוּ וְצִדְקָתְךָ יִרְנְנוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, ז.

74 ומחוץ לפתח הוא בי"ע

ההערה מפנה ל"יהל אורי", עמ' 455, בעניין היות העולמות בריאה, יצירה ועשיה מחוץ לפתח.

הערת קה"ת

ראה יהל אור עי תנה.

75 שהוא ענין יחוד אור ושמן ופתילה

לקוטי תורה מצטט את "ביאור ענין רוני ושמחית בת ציון" הזה ("אור ושמן ופתילה... הכל ממשכים גם למטה"), כדי להסביר כיצד נר חנוכה מאיר את החושך לאחר השקיעה. שם מצוות הנר מדברי חכמים ממשיכה "תפארת" אל תוך "שחורה אני", והשחרות השנייה היא ירידת המצוות אל הדברים הגשמיים: קרבנות מן הבהמות, ציצית מצמר ותפילין מקלף.

הערת קה"ת

מובא בלקו"ת שה"ש ז, ג.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain); Pri Etz Chaim (Public Domain); Shaar Maamarei Rashbi (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Wikisource (CC-BY-SA); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/9](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mikeitz/9)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק